

Laura Torrell Galceran

Marc Jurídic de l'Exploració i Extracció de Productes Petrolífers: Comentaris a la Normativa Ambiental Aplicable

TREBALL DE FI DE GRAU

dirigit per la Dra. Aitana de la Varga Pastor

Grau de Dret

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

Tarragona

2014

Índex

LLISTAT D'ABREVIATURES	1
INTRODUCCIÓ.....	2
1. LES PLATAFORMES PETROLÍFERES.....	3
1.1. Aproximació tècnica i conceptual.....	3
1.1.1. La plataforma petrolífera.....	3
1.1.2. La cadena del petroli	3
1.2. Els riscos ambientals.....	4
1.2.1. Riscos generals.....	4
1.2.2. Accidents.....	6
1.2.3. La plataforma d'Eivissa i els seus riscos.....	8
1.3. La problemàtica a Eivissa	9
1.3.1. Antecedents	9
1.3.2. Cairn Energy	9
1.3.3. Resposta social	11
1.3.4. Situació actual	12
2. ESTUDI JURÍDIC.....	13
2.1. Normativa aplicable	13
2.1.1. Procediment substantiu	13
2.1.2. Tràmits ambientals	13
2.2. Descripció del procediment	14
2.2.1. Autorització d'exploració.....	14
2.2.2. Permís d'investigació	16
2.2.3. Concessió d'explotació	22
2.2.4. Autorització per activitats de transport, emmagatzematge, depuració i refinament.....	26
2.3. Estudi del supòsit concret d'Eivissa. Estat de la qüestió i lleis aplicables.	28
2.4 Crítica sobre la idoneïtat del procediment	29
3. PROPOSTES TEÒRIQUES ALTERNATIVES.....	31
3.1. Anàlisi de la indústria energètica a l'estat espanyol	31
3.2. Introducció de nous models energètics, econòmics i socials.....	32
3.3. Propostes per protegir l'indret	33

4. CONSIDERACIONS FINALS	35
BIBLIOGRAFIA	39
Bibliografia	39
Webgrafia.....	39
Enllaços:	39
Notícies:	40
Per a més informació	40

LLISTAT D'ABREVIATURES

BOE: Butlletí Oficial de l'Estat.

CEDAT: Centre d'Estudis de Dret Ambiental de Tarragona.

EPA: Environmental Protection Agency.

ICV: Iniciativa per Catalunya Verds.

Ktep: Kilotones equivalents de petroli.

LIC: Lugar de Importancia Comunitaria.

ONG: Organització No Governamental.

PEMEX: Petróleos Mexicanos.

Pimeef : Federació de la Petita i Mitjana Empresa d'Eivissa i Formentera.

PLC: Public Limited Company.

PP: Partit Popular.

Tm: Tones mètriques.

UPCM: Unió d'es Poble de Ciutadella de Mallorca.

ZEPA: Zona de Especial Protección para las Aves.

INTRODUCCIÓ

L'interès en realitzar aquest treball va sorgir amb l'edició del diari Ara del dia 12 de febrer del 2014. A la seva portada hi apareixia una imatge de dues activistes cobertes en petroli a la platja de Talamanca, juntament amb el títol "Petroli a Eivissa?". Atenent l'interès que he tingut en la meua carrera pel que fa a temes ambientals, i sobre tot després de realitzar les pràctiques al CEDAT, vaig decidir que volia investigar el cas, analitzar-lo des d'un punt de vista legislatiu i treure a la llum tots aquells detalls que la població en general no coneix, ja sigui per manca d'infraestructures legals (especialment la configuració i aplicació del dret a la informació mediambiental) o per manca de publicitat en mitjans més populars, com ara noticiaris i premsa.

La metodologia que he emprat no és massa diferent d'aquella que he fet servir durant la resta del Grau: he acudit a fonts legislatives per determinar el marc normatiu i competencial pel que fa als hidrocarburs en general i a les extraccions en particular, així com les autoritzacions necessàries i els procediments a seguir. He utilitzat la doctrina en un primer moment per adquirir nocions bàsiques sobre el tema que havia de tractar i per entendre els tecnicismes bàsics propis de la matèria, i en un segon moment per complementar l'estudi de la legislació. Finalment, la jurisprudència ha estat l'eina per la qual he pogut observar el grau d'aplicació de cada precepte normatiu així com la seva interpretació. He tingut la possibilitat de complementar el meu estudi amb mitjans informatius, així doncs, diaris, recursos digitals i *blogs* m'han estat de molta ajuda per seguir l'actualitat del cas i poder-lo enfocar des d'un prisma més ampli.

Finalment, l'objectiu d'aquest treball és, per una banda, formar-me com a jurista ambiental i preparar-me teòricament per a poder exercir en el futur, assolint competències bàsiques com ara la comprensió de la normativa ambiental actual, quins són els límits que té i què es pot fer per a millorar-la; i per altra banda, denunciar les constants agressions contra l'entorn natural, la seva capitalització i la seva explotació amb l'única finalitat de perpetuar un sistema d'acumulació de capital que comporta uns nivells cada cop més alarmants i abruptes d'injustícia social.

1. LES PLATAFORMES PETROLÍFERES

1.1. Aproximació tècnica i conceptual

1.1.1. La plataforma petrolífera

Una plataforma petrolífera¹ és una gran estructura utilitzada per allotjar els treballadors i la maquinària necessària per perforar el fons marí i aconseguir extreure'n el petroli i el gas natural. Segons les circumstàncies, la plataforma pot estar fixada al sòl oceànic, conformar una illa artificial o bé flotar. En general, les plataformes petrolíferes estan localitzades al talús continental, tot i que amb l'evolució tecnològica la perforació i la producció de petroli comença a ser possible en zones més profundes.

Una plataforma estàndard sol consistir d'uns trenta pous d'extracció, localitzats a la plataforma i amb una orientació diversa, permetent la perforació de fins a 8 quilòmetres de profunditat. Als pous que es localitzen a la plataforma se li'n poden sumar altres d'externs, connectats a ella mitjançant un sistema de canonades.

Pel que fa al manteniment i la necessitat de recursos, les plataformes, en general, s'auto-abasteixen pel que fa a energia i aigua, ja que consten d'un generador elèctric i una planta dessalinitzadora. No obstant, els treballadors, en residir durant llargs períodes de temps a la plataforma, necessiten abastiment constant de recursos, que es fa mitjançant vaixells i helicòpters.

1.1.2. La cadena del petroli

La cadena del petroli és el procés que succeeix des que s'explora una determinada àrea en la que es sospita que hi pot haver un jaciment de cru fins a la utilització efectiva d'aquest un cop extret per a usos domèstics o industrials. Es poden distingir² tres fases en aquesta cadena:

1. La fase d'exploració i producció
2. La fase de refinatge
3. La fase de transport i de distribució

¹ Informació extreta del web solarnavigator.net

² Alonso, Agustín; Avedillo, Milagros; Ferreiro, Monica; et al. *Modelos Energéticos para España: Necesidades y calidad de vida*. Pàgines 57 a 63; Institut Català d'Energia; Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya; Repsol YPF. *El Petroli, Recorregut de l'Energia*. 1a edició, 2001. Pàgines 4 a 11.

Ateses les característiques del treball, especialment pel que fa a extensió i concreció, només es desenvoluparà teòricament la primera fase, que és la que es du a terme pròpiament a la plataforma petrolífera.

1.1.2.1. L'exploració

Aquesta sub-fase sol rebre el nom de prospecció, que és el procés concret pel qual es cerquen els jaciments susceptibles de ser explotats. És la primera operació en la que intervé personal qualificat (geòlegs, geoquímics i sismòlegs), que avaluen si el jaciment escollit reuneix les característiques necessàries per a iniciar-ne l'aprofitament, mitjançant tècniques com ara l'estudi de variacions en el camp magnètic i gravitacional terrestre, fotografies satel·litàries o l'impacte d'ones sísmiques en els estrats del subsòl.

Per completar l'estudi del terreny, es realitza un sondeig que consisteix en la inserció d'un conjunt de cànules des d'una torre de perforació, que, de forma telescòpica, poden abastar fins a 10 quilòmetres de profunditat. Aquesta operació rep pròpiament el nom de prospecció, i té com a objectiu conèixer la formació del terreny i determinar si efectivament hi ha petroli en quantitat i qualitat suficient per a procedir a la producció, és a dir, l'extracció de petroli des de les capes inferiors del terreny cap a la superfície.

1.1.2.2. La producció

Existeixen diversos supòsits pels quals el petroli, que es troba allotjat a les roques poroses del jaciment que s'explota es fa ascendir a la superfície sense més intervenció que la màquina de bombeig, per exemple si hi ha gas a la part superior de l'estructura que pugui empènyer el petroli cap al pou d'extracció, entre d'altres. En la resta de casos, és necessari dur a terme operacions de recuperació secundària que, mitjançant un sistema de sondejors perifèrics que comporten la injecció d'aigua, gas natural o gasos inerts, dirigeixen el cru cap als pous d'extracció.

1.2. Els riscos ambientals

1.2.1. Riscos generals

Cal tenir en compte que en tot el procediment que va des que es realitzen sondejors al terreny fins que s'esgota la reserva de petroli s'alliberen quantitats molt elevades de pressió i cal controlar i preveure el comportament dels diferents estrats del sòl, per tal d'evitar escapaments o explosions. Les fuites, la volatilització de substàncies i la climatologia adversa poden provocar incendis que poden propagar-se ràpidament per tot

el sistema de canonades fins a arribar a la plataforma, atesa l'alta inflamabilitat dels productes amb els que es treballa.

En cas d'accident, no solament s'amenaça directament la vida de les persones presents a la plataforma, si no que també es perjudica greument l'entorn marí a causa de l'exposició a substàncies altament tòxiques, deixant una empremta ecològica pràcticament indeleble.

L'Agència de Protecció del Medi Ambient dels Estats Units d'Amèrica (EPA, Environmental Protection Agency) descriu l'impacte ambiental general al qual s'exposa l'entorn on s'utilitza el petroli com a font d'energia³:

- Emissions aèries: La combustió del petroli a les centrals d'energia produeix òxids de nitrogen, diòxid de sulfur, diòxid de carboni, metà i components del mercuri. La quantitat de diòxid de sulfur i de components del mercuri pot variar depenent de les quantitats d'aquests que es trobin en la composició del petroli que es crema. Els pous de petroli i l'equipament emprat per a la recuperació d'aquest són una font d'emissions de metà, un gas amb un potent efecte hivernacle. Els grans motors utilitzats per la perforació, producció i transport del petroli utilitzen gas natural o dièsel, que alhora també produeix emissions.
- Ús de les fonts hídriques: Les centrals d'energia que funcionen mitjançant la combustió del petroli utilitzen grans quantitats d'aigua per a produir vapor i com a refrigerant. L'abastiment d'aigua provinent de llacs i rius afecta l'entorn aquàtic provocant la mort de fauna i flora, afectant la cadena tròfica. A més, la perforació del sòl per a obtenir-ne el petroli requereix aigua per eliminar els possibles embussos, així com ho fan les refineries, per dur a terme els processos per a convertir el petroli cru en combustible útil.
- Vessaments d'aigües residuals: Les refineries alliberen les seves aigües residuals a rius, llacs, i altres masses d'aigua. D'aquesta manera, s'emeten agents contaminants que perjudiquen la fauna i la flora de l'entorn. Les aigües residuals solen ser a una temperatura superior que aquella del lloc on s'alliberen, provocant un desequilibri en l'ecosistema. És per això que al nostre ordenament jurídic és necessària una autorització però a realitzar vessaments d'aigües d'aquest tipus.

³ Informació extreta del web de l'Agència de Protecció Ambiental dels Estats Units d'Amèrica (epa.gov).

La perforació del sòl pot també causar que les reserves hídriques que es troben sota terra es contaminin amb el petroli extret, així com les restes que queden als equips d'extracció poden afectar les masses d'aigua de la superfície. Durant el transport del petroli, poden produir-se vessaments i fuites, que perjudiquen la qualitat de l'aigua i afecten greument la vida marina i els ocells als oceans i les zones costeres.

El refinament del petroli produeix llot a partir de les aigües residuals, i altres residus sòlids, que poden contenir altes concentracions de metalls i components tòxics que requereixen un tractament especial per a la seva eliminació. Afegit a això, quan es crema petroli a les centrals d'energia, els residus dels quals no es produeix la total o correcta combustió poden acumular-se, formant una altra font de residu sòlid que ha de ser tractada correctament per evitar el trasllat d'aquests components a l'ecosistema.

Finalment, cal destacar la importància de la contaminació acústica per als organismes aquàtics, als quals pot provocar dolor, desorientació i possibles canvis de conducta que dificulten el desenvolupament normal de l'espècie.

1.2.2. Accidents

Al llarg de la història s'han produït molts accidents a plataformes petrolíferes a alta mar, molts d'ells amb resultats catastròfics. Fuites, explosions i incendis han costat la vida de moltes persones i han contaminat molts metres cúbics d'aigua, amb resultats nefastos per l'ecosistema.

El 1979 es va produir el que es considera el pitjor accident en una plataforma petroliera a la Badia de Campeche (Mèxic)⁴. La plataforma de PEMEX (Petróleos Mexicanos) va patir una explosió mentre perforava un pou a 3600 metres sota terra, causada pel desmantellament prematur de l'equipament del pou de perforació sense tenir en compte l'efecte hidrostàtic del llot que lubricava la barrina. Sense la pressió d'aquest últim a la columna perforada, el petroli i el gas van ascendir cap a la superfície de forma descontrolada mentre els operaris treballaven enretirant la maquinària, i va explotar. La plataforma va precipitar-se cap al fons marí, contaminant-lo amb les seves restes, com ara la torre de perforació i els 3000m de canonades. El pou va quedar obert, alliberant l'equivalent a uns 30000 barrils de cru al dia (1 barril equival a uns 159 litres), que es van aconseguir reduir a 10000 barrils fins a progressivament eliminar la fuga mitjançant

⁴ Informació extreta de la web "Oil Rig Disasters" (home.versatel.nl/the_sims/rig/index.htm).

la perforació de dos pous més per alleugerir la pressió que causava l'accés del cru cap a la superfície, 9 mesos després de l'accident. La capa de petroli que surava va arribar a cobrir una superfície de 14000 quilòmetres quadrats, i va afectar la costa est dels EUA, especialment la de l'estat de Texas.

Per altra banda, si bé els accidents a plataformes petrolíferes tenen unes conseqüències nefastes per al medi ambient i la salut de les persones que hi operen, no es poden deixar de banda els efectes nocius propis del petroli per si mateix, especialment atenent el procés d'enretirar una substància fòssil del seu entorn de formació per a introduir-la i manipular-la a la superfície terrestre. Els ecosistemes amb els que entra en contacte no estan adaptats a la presència d'aquests agents, ja que difícilment hi haurien pogut tenir contacte sense l'acció de l'ésser humà i en conseqüència els resulten tòxics.

És en aquest sentit que cal destacar el succés probablement més traumàtic i amb més ressò social a l'estat Espanyol, que va ser el de l'enfonsament del petrolier Prestige a les costes gallegues el 13 de novembre de 2002. L'accident va ser causat per una tempesta que va obligar el buc a enretirar-se de la costa mentre transportava 77000 tones de fuel-oil, i que finalment es va enfonsar quan s'hi trobava a 250 quilòmetres de distància. La marea negra va afectar prop de 2000 quilòmetres de costa Espanyola i Francesa

L'impacte mediambiental resultant comprèn l'afectació sobre els recursos vius⁵. A curt termini, els efectes d'una marea negra poden comportar la disminució de la població de totes aquelles espècies afectades pels hidrocarburs, per la mortalitat directa induïda, especialment les espècies sedentàries o amb molt poc desplaçament, i també les aus i altres tipus de fauna que habita indrets costers. Per altra banda, s'han estudiat els efectes de la marea negra sobre dues espècies costeres: el *percebe*, o peu de cabra, i el musclo. Les conclusions a les quals s'han arribat són que la persistència de fuel a la costa rocosa impedeix la inserció dels peduncles d'aquestes espècies, disminuint-ne la biomassa, i que la densitat i la poca solubilitat del fuel impedeix que els seus sistemes de filtratge puguin eliminar-lo, de forma que els converteix en acumuladors, afectant el propi ésser així com la cadena tròfica.

⁵ Freire, Juan; Labarta, Uxio. El Prestige: *Impactos sobre los recursos y ecosistemas marinos. La Huella del Fuel. Ensayos sobre el "Prestige"*. Ed. Fundación Santiago Rey Fernández-Latorre (A Coruña), 2003.

Cal destacar també l'impacte sobre les espècies que romanen al fons marí i que s'alimenten de detritus, ja que la precipitació dels components tòxics després d'un vessament comporta una contaminació progressiva i persistent del sòl.

1.2.3. La plataforma d'Eivissa i els seus riscos

Les prospeccions que l'empresa Cairn Energy vol realitzar cobreixen una àrea d'11500 quilòmetres quadrats a l'est de la Costa Brava, i de 2240 quilòmetres quadrats entre les costes de Gandia i Eivissa. Per altra banda, l'empresa Spectrum Geo Limited pretén realitzar sondejos a la costa est de les Illes Balears, envoltant la pràctica totalitat de l'illa de Menorca, la costa est i sud de Mallorca i l'est d'Eivissa.

Els experts adverteixen que els sondejos sísmics tenen greus afectacions per a la fauna marina, sobretot pels cetacis⁶, als quals provoca dolor físic i desorientació. Aquest sistema consisteix en l'expulsió, mitjançant canons d'aire comprimit, de bombolles d'aire que penetren fins a 7000 metres de profunditat, generant un barem sonor d'entre 249 i 265 decibels (el soroll que fa un tren se situa al voltant dels 80 decibels, el llindar del dolor humà és de 140 decibels i per sobre de 200 decibels s'hi situen les explosions nuclears). Cal afegir que el vessament de les substàncies emprades per l'explotació del recurs tenen una extrema toxicitat pels bancs de posidònia, base de l'ecosistema marí eivissenc que permet la claredat de les seves aigües i en garanteix l'equilibri.

Les al·legacions que la Pimeef (federació de la Petita i Mitjana Empresa d'Eivissa i Formentera), en qualitat de perjudicada, va presentar durant el tràmit d'informació pública corresponent a l'estudi d'impacte ambiental pel qual Capricorn Spain Limited sol·licita que se li atorgui la concessió d'explotació exposen que, a part de perjudicis econòmics (la dessalinització d'aigua és una de les principals fonts d'abastiment de la zona i el risc de contaminació si s'autoritza les prospeccions és elevat), s'han detectat moviments sísmics d'intensitat remarcable, per la qual cosa caldria realitzar un estudi geofísic i geotèrmic complert, atenent la presència d'una falla a la zona⁷.

⁶ Forès, Laia; Torres, Quim. "Brussel·les investiga les prospeccions petrolíferes a Eivissa: La CE tem l'impacte mediambiental del projecte i ja s'ha posat en contacte amb el govern espanyol." Diari ARA. Dimecres, 12 de Febrer del 2014: pàgines 04 i 05.

⁷ La Pimeef alerta de riesgo sísmico y de desabastecimiento de agua potable (13.02.2014): diariodeibiza.es

1.3. La problemàtica a Eivissa

1.3.1. Antecedents

La companyia “Capricorn Spain Limited” va presentar el 15 de juliol de 2008 les sol·licituds per l’atorgament dels permisos d’investigació d’hidrocarburs denominats “Alta Mar 1” i “Alta Mar 2” (Reial Decret 1774/2010). Un cop comprovat que els sol·licitants reunien els requisits exigibles, el 20 de setembre de 2008 es va publicar al BOE (Butlletí Oficial de l’Estat) la resolució de la Direcció General de Política Energètica i Mines de 29 d’agost de 2008, per la qual es va donar publicitat a aquestes sol·licituds per tal que en el termini de dos mesos es poguessin presentar ofertes en competència o formular oposició per part de qui es considerés perjudicat. Com que en el transcurs d’aquests dos mesos no hi ha hagut cap dels dos tipus d’intervencions, se li va sol·licitar a l’empresa informació addicional sobre el pla d’investigació proposat, que va ser remesa de forma satisfactòria, considerant que es compleixen els supòsits legals, tècnics, econòmics-financers i administratius, per la qual cosa es va estimar procedent l’atorgament d’aquests permisos, amb el vistiplau del Ministeri de Defensa

El 14 de Desembre de 2013 es va publicar al BOE el sotmetiment a informació pública de l’estudi de l’impacte ambiental requerit en el procediment d’atorgament d’aquest permís, on Capricorn Spain Limited expressava la intenció de desenvolupar una campanya de geofísica marina 3D al Golf de València per confirmar possibles estructures geològiques al subsòl susceptibles d’emmagatzemar hidrocarburs, mitjançant fonts de so d’aire comprimit (sondejos sísmics) durant 75 dies, en una àrea de 2420 quilòmetres quadrats, 50 quilòmetres a l’est del Port de València, 28 quilòmetres al sud de les illes Columbretes i 50 km a l’oest de l’illa d’Eivissa.

El termini d’informació pública era de 30 dies hàbils a partir del dia de la publicació al BOE d’aquest anunci, i amb la seva conclusió, les al·legacions pertinents es van remetre a Capricorn Spain Limited per què les prenguéss en consideració, abans de remetre el resultat a l’òrgan substantiu per tal d’iniciar l’avaluació d’impacte ambiental ordinària⁸.

1.3.2. Cairn Energy

Cairn Energy, PLC (Public Limited Company) és una empresa escocesa registrada a Londres el 1988 que es dedica a explorar i desenvolupar projectes d’extracció de petroli

⁸ Articles 33 a 40 de la Llei 21/2013 de 9 de desembre, d’Avaluació Ambiental.

i de gas. Actualment, té sucursals obertes a Noruega, Groenlàndia, Marroc, Espanya i França, entre d'altres, i opera en tres eixos predominants: El marge Atlàntic, el mar Mediterrani, i Gran Bretanya- Noruega. L'empresa té dues filials, Cairn India Limited, i Capricorn Oil Limited, i és mitjançant aquesta segona que opera a l'estat Espanyol.

La seva filosofia és de mercat: desenvolupar les millors tecnologies per obtenir el major benefici pels socis i entrar en un marc competitiu amb la resta d'empreses del sector. Presenta un programa d'actuació que consisteix en sis punts⁹:

- Exploració, desenvolupament i producció: L'empresa es focalitza en identificar i utilitzar els mitjans que puguin proveir creixement econòmic sostenible, així com en establir relacions comercials per reportar benefici als socis.
- Direcció responsable: promou l'equilibri entre creixement financer, medi ambient i comunitats on operen, per reduir l'impacte negatiu i generar i mantenir el seu valor, seguint la regla de les “3 Rs”, respecte, relacions i responsabilitat.
- Principis, polítiques i valors: les línies directrius són construir relacions respectuoses per les persones, les comunitats, els drets humans i la llei; relacions profitoses, honestes i transparents amb els socis; i actuar amb responsabilitat, de forma justa, ètica i responsable dels propis actes.
- Suport dels treballadors: considerats l'atribut més important de la tasca, se'ls ajuda a desenvolupar les seves habilitats per tal de continuar caminant cap a les metes de l'empresa, respectant la diversitat i l'equitat, i tenint cura de la seva salut.
- Protecció del medi ambient: de vital importància per l'empresa, analitzen els impactes potencials de les seves activitats per evitar aquells que siguin possibles, i si no és possible, intentar mitigar-los mentre es redissenya el pla d'acció. Exposen que es sotmeten a Avaluacions d'Impacte Ambiental, que utilitzen com a marc de referència per avaluar, dirigir i monitoritzar els riscos mediambientals seguint les directrius del l'estàndard internacional de direcció mediambiental (ISO 14001).
- Contribució a les comunitats locals: tenen la intenció de construir associacions a llarg termini amb les comunitats dels llocs on treballen, per dur a terme iniciatives sostenibles en l'economia, societat i medi ambient, animant la

⁹ Extrets del web de Cairn Energy (cairnenergy.com).

població a contribuir-hi i a treure'n benefici, especialment de l'energia, infraestructura, treball i intercanvi amb les empreses locals. Abans d'operar en una nova àrea, es duen a terme Avaluacions d'Impacte Social per tal d'identificar, tractar i disminuir qualsevol impacte potencial derivat de les activitats de l'empresa.

En conclusió, Cairn Energy vol mostrar un perfil competitiu, professional, compromès a assumir i complir la normativa mercantil i apostant pel desenvolupament sostenible, en un marc on es respecten els drets humans i es contempla l'ètica social.

No obstant, la redacció de les seves directrius es torna més i més abstracta a mesura que es va endinsant en temes de justícia social i respecte pel medi ambient, per què no és possible, ja des dels fonaments teòrics, promoure un creixement econòmic basat en l'ús d'energies fòssils, de natura no renovable, en un sistema de mercat que té com a valor l'acumulació de capital i alhora protegir el medi ambient, per què aquest darrer no és capitalitzable. De fet, la seva estratègia, tal com explica al punt dedicat a la protecció del medi ambient és provocar-hi la mínima ingerència, però només en els casos que sigui possible, ja que preval l'objectiu econòmic de l'empresa.

Això també evidencia un defecte de base a la normativa ambiental a la que se sotmeten les empreses que duen a terme activitats incompatibles amb la indemnitat de les espècies afectades pel desenvolupament d'aquestes. El comportament d'empreses com Cairn Energy pel que fa al respecte del medi ambient és legal i legítim per què s'ajusta a la normativa vigent. Per tant, l'abstracció i la incoherència dels objectius entre sí fan que aquestes línies generals, examinades amb una certa profunditat, esdevinguin buides de contingut i complaents per atraure un perfil de clientela mitjanament conscient de la protecció del medi ambient que considerarà complerts els seus estàndards en comprovar que Cairn Energy té un cert compromís pel que fa a repercussions mediambientals.

1.3.3. Resposta social

Davant la divulgació de les intencions de Cairn Energy de realitzar els sondejos sísmics i les posteriors prospeccions i extraccions a la costa eivissenca, la societat va reaccionar intensament en senyal de rebuig. Entitats econòmiques, hotelers, comerciants i ecologistes conformen la negativa a les actuacions de l'empresa.

La resposta institucional va ser igualment negativa, amb queixes per part del Govern Balear a la Comissió Europea, a qui demanà ajuda per aturar el projecte, i denúncies al

mateix òrgan per part de dos eurodiputats d'ICV (Iniciativa per Catalunya Verds) i PP (Partit Popular) durant l'any 2013. El Govern Balear va expressar el seu compromís en alentir el procés, exigint les màximes garanties mediambientals. Per altra banda, es va pressionar igualment el Govern de l'Estat per a que respongués a les reivindicacions en contra de les prospeccions que es van autoritzar durant el govern socialista de J.L.R. Zapatero.¹⁰

ONGs i associacions de defensa del medi ambient com Greenpeace i Aliança Mar Blava han promogut actuacions reivindicatives, entre les quals destaca la mobilització popular del dia 9 de Febrer de 2014 a les platges de Talamanca, on una marea negra de cossos despullats denunciava la situació, o la construcció d'una cadena humana i mosaics a diverses poblacions dels Països Catalans el 28 de Juny.

Paral·lelament a la situació en la que es troben les Illes Balears per part de Cairn Energy, l'empresa Repsol va veure convalidats el 2012 els permisos d'investigació que el Govern canari li havia atorgat el 2001, i que havien estat retirats per considerar el Tribunal Suprem que no es complien les mesures ambientals que la normativa requeria. Les denúncies i el rebuig a aquest fet s'han sumat a aquells de la costa eivissenca, per part d'algunes de les organitzacions de defensa del medi ambient que col·laboren amb la causa. S'han interposat fins a set recursos contra aquest Reial Decret (RD 547/2012), que han estat desestimats successivament per part del Tribunal Suprem. Això crea un precedent que pot suposar un obstacle a l'impediment de l'autorització de les prospeccions depenent de la postura que adopti la Comissió Europea respecte la investigació de l'afer eivissenc que està portant a terme.

1.3.4. Situació actual

Al febrer de 2014, la Comissió Europea va obrir una investigació per determinar si les prospeccions per part de Cairn Energy a la costa d'Eivissa són legals. El Govern català va manifestar al Juny el seu rebuig a les prospeccions però també va advertir que no tenia competència per aturar-les atès que es tracta d'una comunitat autònoma diferent.

¹⁰ Forès, Laia; Torres, Quim. "Brussel·les investiga les prospeccions petrolíferes a Eivissa: La CE tem l'impacte mediambiental del projecte i ja s'ha posat en contacte amb el govern espanyol." Diari ARA. Dimecres, 12 de Febrer del 2014: pàgines 04 i 05.

2. ESTUDI JURÍDIC

2.1. Normativa aplicable

2.1.1. Procediment substantiu

El marc normatiu d'aplicació bàsic en aquest cas és, d'una banda, la Llei 34/1998, del sector d'Hidrocarburs, que queda complementada pel Reial Decret 2362/1976, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei sobre investigació i explotació d'Hidrocarburs líquids i gasosos. Aquestes dues disposicions desenvolupen la legislació sobre exploració, extracció, emmagatzematge i transport de productes petrolífers i gas natural, i deriven de la competència exclusiva que atorga la Constitució Espanyola a l'estat per emetre normativa pel que fa a les bases del règim miner i energètic (article 149.1.25). Per altra banda, es veuen afectades la Llei 8/1975, sobre zones d'instal·lacions i interès per la Defensa Nacional, ja que l'exploració i la pretesa explotació per part de Capricorn Spain Limited n'afecta l'extensió, i la Llei 3/2001, de Pesca Marítima de l'Estat, que sotmet les obres a realitzar a l'emissió d'un informe favorable del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació.

2.1.2. Tràmits ambientals

Deriva de l'article 45 de la Constitució Espanyola el dret dels ciutadans de gaudir d'un medi ambient adequat i l'obligació dels poders públics de vetllar per la seva qualitat. En aquest sentit, la normativa amb més rellevància en aquest cas és l'actualment derogada llei 1/2008, d'Avaluació d'Impacte Ambiental, ja que. Com es veurà posteriorment, la sol·licitud que va fer Capricorn Spain Limited del permís d'investigació que requereix l'avaluació ambiental és prèvia a l'entrada en vigor de la llei 21/2013, d'Impacte Ambiental. En segon lloc, la Llei 27/2006, per la qual es regulen els drets d'accés a la informació, participació pública i accés a la justícia en matèria de medi ambient suposa un mitjà per fer efectius els drets de gaudi enunciats a la Constitució Espanyola i d'evitar requisits aleatoris mediambientals per part de l'Administració a l'hora d'admetre les sol·licituds de diferents projectes. També resulta d'aplicació al cas la Llei 42/2007, de Patrimoni Natural i Biodiversitat, ja que el respecte del contingut expressat condiona el desenvolupament del pla o projecte en concret. Posteriorment s'analitzarà també la possible aplicació o no de les lleis 16/2002, de Prevenció i Control Integrats de la Contaminació; 9/2006, sobre l'avaluació de determinats Plans i Programes al Medi Ambient; i 26/2007, de Responsabilitat Mediambiental.

2.2. Descripció del procediment

2.2.1. Autorització d'exploració

L'article 3.2.b de la llei 34/1998 estableix que la competència pel que fa a l'atorgament d'autoritzacions, permisos i concessions quan les activitats s'hagin de dur a terme al subsòl marí és de l'Administració General de l'Estat.

L'article 14 de la mateixa llei recull el règim aplicable a les autoritzacions d'exploració, establint que la competència recau sobre el Ministeri d'Indústria i Energia o l'òrgan competent a la Comunitat Autònoma quan afecti el seu àmbit territorial, sempre i quan aquestes activitats d'exploració no impliquin l'execució de perforacions profundes. Cal que l'empresa acrediti els següents extrems per poder sol·licitar una autorització d'exploració:

1. Capacitat legal, tècnica i financera.
2. Programa d'exploració, indicant les tècniques que s'utilitzaran i les mesures de protecció mediambiental.
3. La situació dels llocs on es durà a terme el pla d'exploració.

Finalment, l'article 14.3 explica que no s'autoritzaran en cap cas exploracions amb caràcter de monopoli ni es crearan drets exclusius, per garantir la lliure concurrència de sol·licitants.

Per altra banda, els articles 12 i 13 del Reial Decret 2362/1976, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei sobre investigació i explotació d'hidrocarburs (d'ara endavant, "el Reglament") estableixen els requisits administratius per tal de formalitzar la sol·licitud per l'autorització d'exploració. Cal destacar que:

- No es requereix una autorització per efectuar una simple exploració superficial terrestre, entenent com a tal el reconeixement del terreny, presa de mostres, treballs fotogeològics i totes aquelles tasques que suposin un estudi de la superfície del sòl, la constitució estructural, mineralogia i paleontologia.
- Es reitera la competència del Ministeri d'Indústria i Energia per autoritzar les exploracions que no impliquin l'execució de perforacions profundes, a condició que se li proporcioni una petició motivada i que l'activitat no sigui contrària a l'interès general. Aquestes exploracions comprenen els mètodes geofísics o

geoquímics de prospecció, l'execució de treballs marins i terrestres o els sondejos superficials de menys de 300 metres de profunditat.

- Les autoritzacions d'exploració se sol·licitaran a la Direcció General que tingui competència en Energia, per tal de delimitar les zones de major interès per sol·licitar els corresponents permisos d'investigació.
- La sol·licitud ha de comprendre la següent documentació:
 - Instància dirigida al Director General de la Energia corresponent, amb la correcta identificació del sol·licitant.
 - Els plans de situació de treballs a escala, segons si es tracta de la zona A (territori peninsular i insular i territoris espanyols del Nord d'Àfrica) o la zona C (subsòl del mar territorial i de la resta de fons marins, amb les subdivisions pertinents recollides a l'article 2 del Reglament, corresponent al cas que es tracta al treball).
 - El programa d'exploració, que ha de contenir les tècniques que s'utilitzaran, els mitjans disponibles per al seu desenvolupament i el detall de les operacions a realitzar sobre la superfície del terreny, perfils, nombre d'estacions, pressupost d'inversions, programa de finançament i termini d'execució.
- Pot ser necessària la sol·licitud d'altres permisos i concessions per part d'altres Departaments o entitats públiques, així com el permís del propietari en casos de terrenys de propietat privada.
- La Direcció General d'Energia dictarà una resolució que es notificarà als interessats i a les Delegacions Provincials afectades.
- Un cop finalitzats els treballs corresponents a l'autorització d'exploració, el titular ha de lliurar una còpia dels informes, mapes, seccions i dades relacionades que seran confidencials durant un any des de la data de terminació.

En el cas que es tracta, Capricorn Spain Limited no va demanar l'autorització d'exploració, si no que va sol·licitar directament el permís d'investigació que s'explica al punt 2.2.2.

2.2.1.1. Vessant ambiental

Qualsevol autorització que es demanés actualment es regiria principalment per la Llei 21/2013, d'Impacte Ambiental, que deroga les lleis 6/2009 i 1/2008. Com que hipotetitzem amb el cas que Cairn Energy Limited demanés l'autorització d'exploració,

tot i que no ho va fer, la normativa aplicar seria aquella o aquelles que precedeixen la Llei 21/2013. Les mesures mediambientals a les que es refereix l'article 14 de la llei 34/1998 no estan sotmeses a avaluació d'impacte ambiental, ja que no figuren a l'Annex I de la Llei 1/2008, que només en sotmet les extraccions, ni a l'Annex II de la mateixa llei, que exclou les perforacions no profundes del seu àmbit d'aplicació. L'enunciat d'aquestes mesures resta, doncs, com un requisit tècnic a desenvolupar pels professionals corresponents (geòlegs, biòlegs, etc.), en cada cas.

La única forma de sotmetre a avaluació d'impacte ambiental una autorització d'exploració amb característiques similars a la que Capricorn Spain Limited hauria pogut sol·licitar seria si la zona on es volgués desenvolupar l'activitat formés part de la xarxa Natura 2000 o conformés un espai de protecció especial, d'acord amb la Llei 42/2007, de Patrimoni Natural i Biodiversitat, a la que es farà referència més endavant.

2.2.2. Permís d'investigació

L'article 15 de la llei 34/1998 atorga la competència per resoldre sol·licituds per permisos d'investigació al Govern estatal o als òrgans de Govern de les Comunitats Autònomes quan l'activitat afecti el seu àmbit territorial. El permís d'investigació suposa el dret exclusiu d'investigar les àrees referides durant un període de 6 anys, que podrà ser prorrogat, excepcionalment, per 3 anys més, sota la condició de reducció de la superfície original del permís en un 50%. El total de la superfície de la qual es sol·licita el permís d'investigació ha de trobar-se entre les 10000 i les 100000 hectàrees.

L'article 16 inclou la creació d'un Registre Públic Especial al Ministeri d'Indústria i Energia, i la possibilitat que els òrgans territorials també en puguin crear un, per tal de fer-hi constar dades com la identitat del sol·licitant i la data de presentació de la sol·licitud. L'apartat segon d'aquest article llista la documentació que haurà de presentar el sol·licitant:

1. Acreditació de capacitat legal, tècnica i econòmico-financera.
2. Superfície del permís d'investigació, delimitat per coordenades geogràfiques.
3. Pla d'investigació, que comprendrà el programa de treballs, el pla d'inversions, les mesures de protecció mediambientals i el pla de restauració.
4. Acreditació de la garantia compresa a l'article 21 de la mateixa llei.

Finalment, l'article 17 regula les ofertes en competència i l'acceptació o denegació de la sol·licitud, que es publicarà, en cas de ser admesa, al Butlletí Oficial de l'Estat i a aquell

de la Comunitat Autònoma, per tal que es pugui presentar competència en 2 mesos o formular oposició per part dels perjudicats.

En el cas que s'analitza, es va publicar la sol·licitud de permís d'investigació al BOE de 20 de Setembre de 2008, mitjançant una Resolució de la Direcció General de Política Energètica i Mines. En no constar cap sol·licitud paral·lela ni en presentar-se cap competència, es va atorgar el permís d'investigació amb el Reial Decret 1774/2010, de 23 de desembre, publicat al BOE del 22 de gener de 2011.

La raó per la qual la competència per resoldre la sol·licitud esta atorgada l'Administració General de l'Estat és que la zona objecte de sol·licitud de permís d'investigació es troba al mar territorial, i no al sòl de les Comunitats Autònomes més properes (article 3.2.b de la Llei 34/1998). És per això que aquestes no tenen competència pel que fa al procediment substantiu, però sí en alguns aspectes mediambientals.

Per altra banda, el Reglament dedica 14 articles (de l'article 14 al 28) a regular els permisos d'investigació. S'amplia, doncs, la regulació feta per la llei 34/1998 en diversos elements a destacar:

– Article 14

- Els permisos s'atorguen discrecionalment per part de l'Administració. El Reglament contradiu la llei 34/1998 en dir que la pròrroga de tres anys que es pot concedir després del termini per defecte de 6 anys per la investigació de la zona A redueix la superfície original en un 25%, ja que l'article 15 de la llei 34/1998, en la seva última modificació, estableix la reducció en un 50%, però cal tenir en compte la preconstitucionalitat del Reglament i que, per tant, se n'ha de fer una interpretació adequada al context legal contemporani. Posteriorment, al Reglament es regula la documentació necessària per obtenir la pròrroga, així com la seva publicitat al BOE i la possibilitat de demanar-ne una segona per un període de dos anys, que requereix l'acord del Consell de Ministres.
- El permís d'investigació corresponent a la zona C és de fins a 8 anys, dividits de forma que després dels primers 2 anys es reduirà el 30% de la superfície original. Transcorregut aquest període cal comunicar la continuació de la investigació a la Direcció General d'Energia, amb la

documentació continguda a l'article 14.3.2 del Reglament i les condicions de resposta de l'Administració. La pròrroga serà de 3 anys i reduirà un 20% la superfície original.

· Existeix una possibilitat de pròrroga (la tercera per la zona A i la segona per la zona C) de tres anys si, malgrat no haver-se descobert petroli o gas en condicions pel comerç, s'han trobat indicis d'hidrocarburs. La pròrroga serà definitiva, de fins a 3 anys, sense reducció de l'àrea, i el seu atorgament correspon al Ministeri d'Indústria i Energia a condició de l'acord favorable del Consell de Ministres. Posteriorment, a l'apartat 6.1 d'aquest article, es regulen les condicions de sol·licitud d'aquesta pròrroga.

- Article 15: estableix l'obligació per part del titular del permís d'investigació de declarar les quantitats d'hidrocarburs que ha descobert i que utilitza per a sí mateix, i per a quines finalitats. Aquelles parts que no utilitzi seran objecte de la regulació dels articles 58 i 59 del Reglament (subministrament per la reserva Nacional i fixació de preus).
- Article 16: Es concreten els límits de la superfície dels permisos d'investigació, de forma que la zona A ha de tenir un mínim de 10000 hectàrees i un màxim de 40000, i la zona C un mínim de 10000 i un màxim de 100000 hectàrees, determinades per coordenades geogràfiques.
- Article 17: Atorga al titular del permís d'investigació el dret d'obtenir concessions d'explotació sobre la superfície que sol·licita, amb els límits tècnics que expressa. La sol·licitud de la concessió d'explotació es podrà realitzar en qualsevol moment durant la vigència del permís d'investigació.
- Article 18: Descriu les mesures que adoptarà l'Administració si existeix un descobriment. La Direcció General d'Energia rescabalarà del titular tota la informació relativa a la troballa i promourà les consultes i els estudis necessaris. El Ministeri d'Indústria i Energia podrà sol·licitar assessorament per valorar els indicis del titular i, un cop comprovada l'existència d'hidrocarburs, podrà proposar al Govern que decreti la urgència de l'explotació del jaciment. Després de l'entrada en vigor del Decret, el titular del permís d'investigació serà obligat a sol·licitar la concessió d'explotació en un termini d'entre 6 mesos i 1 any, en

defecte d'aquesta sol·licitud, s'extingirà el permís d'investigació pel que fa a la part que determini l'Administració.

- Article 19: Posa límits a la concessió successiva de permisos d'investigació a persones jurídiques que siguin titulars de la quantitat de permisos i l'extensió d'aquests que defineix, introduint, a continuació, les excepcions legals que es preveuen.
- Article 20: Regula el procediment a seguir en cas de concurrència de dues o més sol·licituds de permisos d'investigació sobre la mateixa àrea.
- Article 21: Determina la compatibilitat dels permisos d'investigació amb d'altres que tinguin altres naturaleses, especialment en casos de jaciments minerals i d'altres recursos geològics; i regula el procediment si no hi ha acord entre els titulars de les diferents autoritzacions, permisos i concessions.
- Article 22: Estableix el procediment concret que desenvolupa l'article 16 de la llei 34/1998, en definir la competència del Ministeri d'Indústria i Energia per a rebre les sol·licituds per permisos d'investigació i la inscripció d'aquestes al Registre Especial de la Direcció General d'Energia. Divideix aquest registre en tres llibres diferents, un per les sol·licituds de permisos d'investigació; un altre dedicat a les concessions d'explotació i un tercer per realitzar els seients de la documentació diversa que requereix aquest Reglament.
- Article 23: Determina la documentació que cal presentar amb la sol·licitud del permís d'investigació, desenvolupant aquella que s'expressa a l'article 16 de la llei 34/98:
 - Personalitat jurídica, nacionalitat, capacitat tècnica, solvència.
 - Plànol de la superfície sol·licitada.
 - Projecte d'investigació.
 - Resguard acreditatiu del Dipòsit en els termes expressats pel Reglament.
 - Declaració jurada del peticionari de condicions relatives a l'article 19 del Reglament (titularitat d'altres autoritzacions, permisos o concessions).
 - Millores respecte de les circumstàncies expressades a la llei 34/98 i al Reglament.
 - Moments d'aportació de la documentació citada.
- Article 24: Constitució de la garantia, usos i règim jurídic.

- Article 25: Estableix el termini de resolució de la sol·licitud en 30 dies des de la presentació d'aquesta. Un cop acceptada com a completa la documentació exigida, la Direcció General d'Energia ordenarà la publicació al BOE, en un anunci que ha de contenir la identificació del sol·licitant i la delimitació del permís que ha sol·licitat. En el període de dos mesos des de la seva publicació es podran presentar altres propostes de competència, en els mateixos termes i requisits que els que ja s'han citat; així com oposició per part de qui es consideri perjudicat, obrint un tràmit de vista que s'ha de contestar als 10 dies de la seva celebració. Després dels dos mesos, es donarà lectura a les propostes en presència dels peticionaris, i en 70 dies la Direcció General d'Energia elevarà al Ministeri d'Indústria i Energia la seva proposta de resolució o denegació. Aquest últim elevarà al seu torn la seva proposta al Consell de Ministres, que ho resoldrà per Decret publicat al BOE. Si es concedeix el permís d'investigació, la seva vigència és a partir del dia següent de la publicació. El titular del permís tindrà, doncs, 6 mesos des d'aquesta data per iniciar les activitats d'investigació.
- Article 27: Determina la possibilitat del Consell de Ministres, davant una proposta del Ministeri d'Indústria i Energia, d'obrir concurs sobre determinades àrees no concedides ni en tràmit per adjudicar-les al concursant que ofereixi les millors condicions, seguint el procediment propi de les sol·licituds per l'atorgament de permisos d'investigació.
- Article 28: Estableix l'obligació per part del titular del permís a desenvolupar un programa de treballs, tasques de reconeixement i d'inversions tal i com s'hagi especificat al Decret d'atorgament del permís d'investigació. Aquest article també determina les quantitats que s'hauran d'invertir com a mínim anual durant els treballs d'investigació. Aquestes quantitats són revisables i transferibles excepcionalment. Finalment, s'estableix el règim jurídic del lliurament i valoració del programa de treballs.

Per tant, el permís d'investigació concedit correspon a la zona C, ja que es tracta de mar territorial, i va ser concedit, com veïem, amb el Reial Decret 1774/2010, de 23 de desembre, publicat al BOE del 22 de gener de 2011. D'aquesta manera, Capricorn Spain Limited va començar a fer ús d'aquest permís amb la publicació del Reial Decret, fins a finals de 2013, quan va sol·licitar la primera pròrroga que li permetria de continuar l'activitat fins al 2016. La publicació del tràmit d'informació pública del projecte

"Campanya de Adquisició Sísmica 3D en los permisos B, G, AM-1 y AM-2 en el Golfo de Valencia", al BOE del 14 de Desembre de 2013 evidenciava la intenció de Capricorn Spain Limited de realitzar una nova campanya d'adquisició sísmica (tècnica utilitzada per la investigació geològica i estratigràfica del subsòl marí que permet localitzar i definir estructures susceptibles de contenir hidrocarburs), dins de l'àmbit d'actuació dels permisos d'investigació ja concedits, amb inici a l'octubre de 2014¹¹. Aquest tràmit d'informació pública també es va publicar al Butlletí Oficial de les Illes Balears núm. 177 de 24 de desembre de 2013.

2.2.2.1. Vessant ambiental

La normativa aplicable no es diferencia massa d'aquella pròpia de l'autorització d'exploració, amb la diferència que la legislació exigeix que per formular la sol·licitud pel permís d'investigació és necessari l'estudi d'impacte ambiental del projecte. En el nostre supòsit, el Reial Decret 1774/2010, que publicava la sol·licitud de l'empresa de l'esmentat permís, s'establia que les mesures de protecció mediambiental es sotmetrien a la Llei 1/2008, d'Impacte Ambiental, i altra normativa ambiental d'aplicació. També calia presentar un Pla de Gestió Mediambiental i un Pla de Contingències Mediambientals. La publicitat d'aquesta informació és limitada per protegir la confidencialitat de l'empresa a l'hora de rebre ofertes de competència, però l'Administració hauria de proporcionar totes aquelles dades exclusivament ambientals en virtut de la Llei 27/2006¹². Cal destacar que ni la Llei 16/2002, de Prevenció i Control Integrats de la Contaminació, ni la Llei 26/2007, de Responsabilitat Ambiental, consideren les activitats corresponents als permisos d'investigació com una activitat contaminant ni que suposi un risc ambiental previsible.

¹¹Extret de "Documento técnico, programa de adquisición sísmica 3d. Permisos de Investigación de hidrocarburos Benifayó, Gandía, Alta Mar 1 y Alta Mar 2. Capricorn Spain Limited", disponible al web d'Aliança Mar Blava (alianzamarblava.org).

¹² Obligació reforçada per diverses sentències, per exemple la STSJ d'Extremadura 1502/2013 (base de dades del CENDOJ), al seu Fonament Jurídic Tercer en dir: "Es cierto que determinada información ambiental puede quedar excluida del acceso por parte de los interesados, lo cual reconoce expresamente la Ley 27/2006 (capítulo IV bajo la rúbrica de excepciones, donde el art. 13 enumera los supuestos que justifican la denegación). La Administración justifica la denegación en el carácter confidencial de la información solicitada. Pues bien, el citado artículo 13 en su apartado 2 expresamente exige que dicha confidencialidad esté prevista en una norma con rango de ley, lo que no es el caso. Además, tales excepciones son de aplicación con carácter general a las obligaciones de difusión contempladas en el capítulo II, relativa a la difusión de la información, y no al capítulo III, que se refiere, como aquí sucede, al acceso a la información ambiental "previa solicitud". Y, por último, el art. 13.4 impone que la interpretación de los motivos de denegación se haga de forma restrictiva, para lo cual "se ponderará en cada caso concreto el interés público atendido con la divulgación de una información con el interés atendido con su denegación", lo cual tampoco ha sido cumplido por la Administración."

Igualment resulten d'aplicació la llei 42/2007, de Patrimoni Natural i Biodiversitat, en els supòsits que l'activitat afecti zones protegides.

2.2.3. Concessió d'explotació

Regulada entre els articles 24 i 29 de la llei 34/1998 i 29 a 37 del Reglament.

Els articles 24 i 24bis de la llei 34/1998 estableixen els drets de titulars de concessions d'explotació de jaciments d'hidrocarburs i concessions d'explotació d'emmagatzematge d'hidrocarburs, respectivament. Ambdues activitats es concedeixen per un termini de 30 anys, prorrogables dos vegades durant 10 anys cada vegada. Els titulars de concessions d'explotació de jaciments poden vendre lliurement el producte de l'extracció, i els titulars de concessions d'explotació d'emmagatzematge en poden demanar l'extracció si hi ha raons tècniques que ho justifiquen.

A l'article 25 es descriu la sol·licitud de concessió d'explotació, que s'ha de fer davant el Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç, amb la següent documentació:

1. Memòria tècnica que detalli la situació, extensió i dades tècniques de la concessió i que en justifiqui la sol·licitud.
2. Pla general d'explotació, programa d'inversions, estudi d'impacte ambiental i, si s'escau, estimació de reserves recuperables i perfil de producció.
3. Pla de desmantellament i abandonament de les instal·lacions un cop finalitzada d'explotació del jaciment o de l'emmagatzematge subterrani, així com recuperació del medi.
4. Resguard acreditatiu de la garantia constituïda pel sol·licitant a la Caixa General de Dipòsits.

L'article prossegueix atorgant la competència per la concessió d'explotació al Govern, però a condició d'un informe de la Comunitat Autònoma afectada. L'atorgament es farà mitjançant Reial Decret, que fixarà les bases del règim d'explotació, l'assegurança obligatòria i el pla de desmantellament, que hauran de ser signats pel titular de la concessió.

A continuació, l'article 26 defineix les característiques que pot tenir la superfície afectada per la concessió d'explotació. L'article 27 estableix l'obligació del concessionari de complir les condicions i requisits tècnics reglamentaris, tal com s'explicarà amb posterioritat, i també el règim jurídic de la garantia.

Per altra banda, a l'article 28 conté el règim jurídic de les pròrroques de les concessions d'explotació, desenvolupant els articles 24 i 24bis d'aquesta llei.

Finalment, els articles 29 i 29bis regulen la reversió de les instal·lacions en cas d'anul·lació o extinció de les respectives concessions i l'adaptació o conversió d'aquelles d'explotació de jaciments a explotació d'emmagatzematge subterrani.

Per la seva part, els articles del Reglament desenvolupen les bases fixades per la llei, d'aquesta forma:

- Article 29: Atorga drets als titulars de les concessions d'explotació per protegir la seva exclusivitat en l'activitat i en regula les pròrroques, sotmetent-les a les condicions de l'article 36 del Reglament. L'exclusivitat de l'explotació porta aparellat el dret a realitzar activitats de depuració, emmagatzematge i transport dels hidrocarburs descoberts en les mesures establertes a la pròpia norma.
- Article 30: El titular d'un permís d'investigació està legitimat per a sol·licitar la concessió d'explotació davant la Direcció General d'Energia. Cal aportar documentació diversa:
 - Memòria on s'indiqui la situació i extensió de la concessió, justificant l'existència d'hidrocarburs i estimant la quantitat recuperable. Cal també descriure les característiques del petroli descobert, la profunditat, pressió i altres característiques físiques del jaciment, la capacitat diària de producció, la quantitat de reserva estimada, la vida probable segons el règim previst i l'accessibilitat del dipòsit als grans centres d'abastiment i distribució.
 - Pla general del permís (o permisos, si s'escau) d'investigació.
 - Pla de l'àrea (o àrees, si s'escau), de l'explotació, a escala.
 - Pla general d'explotació.
 - Programa d'inversions.
 - Estudi econòmic sobre la rendibilitat de l'explotació amb els preus de mercat previsibles.

L'administració resoldrà la sol·licitud en 3 mesos, i el resultat es publicarà mitjançant Decret al BOE. Fet això, la Direcció General d'Energia tindrà 40 dies per rescabalar els informes que consideri adients

i formular les observacions pertinents sobre el pla d'exploració. El Director General resoldrà en 20 dies a partir d'haver rebut els informes sobre la procedència de l'atorgament de la concessió. Ho remetrà al Ministre d'Indústria i Energia, que al seu torn elevarà la seva proposta al Consell de Ministres, que resoldrà per Decret.

- Article 31: Es regula l'ús potencial de les zones afectades per un permís d'investigació i que no s'han cobert per la consegüent concessió d'exploració. L'Estat podrà assumir-ne la investigació o explotació directament o bé obrir un concurs, en els termes que s'expliquen al Reglament.
- Article 32: Determina el marc legal dels supòsits d'extinció del permís d'investigació per no haver sol·licitat el titular la concessió d'exploració a instància del Govern, atenent el cas previst a l'article 18 del Reglament.
- Article 33: Com en instàncies anteriors, es descriu la forma de mesurar i comptar el territori afectat per una concessió d'exploració.
- Article 34: Acompanyant l'article anterior, delimita la superfície mínima i màxima de l'àrea afectada per la concessió d'exploració.
- Article 35: Fa un llistat de les condicions i requisits tècnics que han de reunir els concessionaris. Destaca l'obligació d'informar la Delegació Provincial del Ministeri d'Indústria corresponent, atenent l'article 6è de la Llei 22/1973, de Mines¹³; les mesures de seguretat expressades al moment de realitzar la perforació; el lliurament de fitxes dels sondejos realitzats; lliurament d'una memòria i d'informes de producció mensuals; la destrucció de gasos no aprofitables seguint el procediment de la Llei 38/1972, per la Protecció del Medi Ambient Atmosfèric¹⁴ i el procediment a seguir per l'eliminació de

¹³ Article 6 de la Llei 22/1973, de Mines: “1. Para el perfeccionamiento y actualización del conocimiento geológico y minero del país, toda persona natural o jurídica u órgano de la administración que realice un trabajo, cualquiera que sea su clase y objeto, cuya profundidad sobrepase los 25 metros por debajo de la superficie del suelo emergido o a cualquier profundidad en suelos sumergidos, consolidados o no, deberá, además de obtener las autorizaciones que fueren pertinentes, informar a la Delegación Provincial correspondiente del Ministerio de Industria de la iniciación de los trabajos y suministrar al Instituto Geológico y Minero de España, si éste lo solicita, los datos geológicos y mineros que del trabajo en cuestión se hayan obtenido, así como permitir al personal titulado competente designado por el Ministerio de Industria el acceso a las obras, a fin de comprobar dichos datos o completar la toma de los mismos.” 2. “El Reglamento de esta Ley fijará los plazos en que deberá mantenerse, según los casos, el secreto de la información obtenida.”

¹⁴ En vigor fins el 17 de Desembre de 2007, substituïda per la Llei 34/2007, de qualitat de l'aire i protecció de l'atmosfera.

l'aigua salada resultant (punt 1.42), així com l'obligació recollida a l'article 81 del Reglament¹⁵.

- Article 36: Regula el procediment concret de sol·licitud de la pròrroga.
- Article 37: Estableix el marc legal pel que fa als supòsits de reversió de la concessió a l'Estat per anul·lació, caducitat o extinció.

No hi ha hagut cap indici que permeti intuir que Capricorn Spain Limited pretén iniciar els tràmits per sol·licitar una concessió d'explotació a l'àrea que actualment té atorgada com a objecte dels diversos permisos d'investigació que conserva. Amb la intenció de realitzar una nova campanya de sondejos sísmics, publicada a finals del 2013 amb el tràmit d'informació pública de l'estudi d'impacte ambiental, que començaria a l'octubre de 2014, encara li resten aproximadament 5 anys a l'empresa abans d'esgotar el període d'ús del permís d'investigació.

2.2.3.1. Vessant ambiental

En la hipòtesi en la qual Capricorn Spain Limited sol·licités la concessió d'explotació properament, serien d'aplicació, com ja s'ha tractat per als altres tipus d'activitats, la Llei 21/2013, que deroga la Llei 1/2008 i 6/2009, pel que fa a les avaluacions d'Impacte Ambiental, i la Llei 42/2007, de Patrimoni Natural i Biodiversitat, en els supòsits que l'activitat afectés zones protegides.

Seguirien sense poder-se aplicar les lleis 16/2002 i 27/2007, pels mateixos motius que anteriorment, i és que no es recull als annexos de cap de les dues normes que les activitats suposin un risc ambiental regulat per la llei ni que l'extracció sigui una activitat contaminant en els termes expressats per ella. Sí que es redirigeix, per altra

¹⁵ Article 81 del Reglament: "1. Cuando por negligencia grave o abandono del titular se desperdicien sustancias a que se refiere la Ley y este Reglamento, el titular pagará la multa correspondiente y los hidrocarburos perdidos serán computados a efectos de fijación de la base imponible establecida en el apartado A) del Artículo 46.

2.1. Se prohíbe el vertido a tierras, cauces o aguas, de hidrocarburos sólidos o líquidos o de mezclas de hidrocarburos susceptibles de poder atentar contra la salud pública, así como contra la flora y fauna o la economía de la región.

2.2. Las evacuaciones resultantes directamente de las operaciones reguladas en la Ley deben estar exentas de hidrocarburos o de otros contaminantes en concentración que entrañen un riesgo.

2.3. Las concentraciones máximas de hidrocarburos que puedan ser vertidas a tierras, mar, ríos o medio ambiente, como consecuencia directa de las operaciones de exploración, investigación o explotación, comprendido el almacenamiento, quedarán sujetas a las disposiciones que se hallen en vigor en cada momento, en relación con la protección y conservación del medio ambiente."

banda, a Convenis Internacionals d'aplicació sobre responsabilitat per danys causats per hidrocarburs¹⁶

2.2.4. Autorització per activitats de transport, emmagatzematge, depuració i refinament

Aquest conjunt d'autoritzacions no estan regulats concretament per la Llei 34/1998, si no que hi ha diverses disposicions que les afecten de forma general per tot el Títol III. El marc legal, en aquest cas, està proporcionat pels articles 38 a 42 del Reglament, que en conformen el seu Capítol IV:

- Article 38: Atorga als concessionaris de l'explotació el dret de refinar i manipular els hidrocarburs que obtinguin en excés respecte d'aquells destinats al consum nacional- Si això suposa la creació d'instal·lacions per a realitzar aquesta finalitat, estaran sotmesos a l'obligació de posar a disposició del mercant interior els productes obtinguts segons les disposicions del Govern, exceptuant aquells que es dediquin a l'exportació.
- Article 39: Estableix la necessitat d'una sol·licitud de transport, emmagatzematge, depuració o refinament d'hidrocarburs, acompanyant-hi un exemplar suplementari per cada província afectada per les activitats. Aquestes quedaran regulades per reglamentacions específiques, per la legislació sobre activitats molestes, insalubres, nocives i perilloses i per aquella que regeixi la protecció i conservació del medi ambient. L'article, llavors divideix les diferents activitats en apartats del mateix article, d'aquesta manera:
 - Pel que fa al transport de les substàncies extretes, l'article 39.3 fa un llistat de tota la documentació que cal presentar, així com del procediment per sol·licitar la utilització d'un oleoducte o gasoducte de propietat aliena.
 - En allò referent a l'emmagatzematge, el concessionari haurà de presentar una sol·licitud que requerirà una memòria descriptiva a més dels extrems expressats a l'apartat 4.1.

¹⁶ Convenio internacional, de 27 de noviembre de 1992, sobre responsabilidad civil nacida de daños debidos a la contaminación por hidrocarburos i Convenio internacional, de 27 de noviembre de 1992, de constitución de un Fondo internacional de indemnización de daños debidos a la contaminación por hidrocarburos.

- Per la depuració, és a dir, el condicionament dels productes extrets per a la seva utilització comercial, es preveu una sol·licitud igualment dirigida al Ministeri d'Indústria i Energia i amb la documentació de l'apartat 5.2.
- I finalment, per les activitats de refinament, la sol·licitud al Ministeri d'Indústria i Energia haurà d'anar acompanyada per una justificació de la qual derivi que el concessionari està en condicions de produir excedents de cru per a exportar-los en quantitat suficient per assegurar el rendiment econòmic de la refinaria.

Capricorn Spain Limited encara no ha sol·licitat la concessió d'explotació, per la qual cosa aquestes activitats no s'han dut a terme.

2.2.4.1. Vessant ambiental

Les lleis aplicables, tal i com s'ha anat veient a les altres fases d'exploració i explotació dels hidrocarburs, són, en primer lloc, la Llei 16/2002, que comprèn aquestes activitats al seu Annex I i per tant les subjecta a l'emissió d'una autorització ambiental integrada. En segon lloc, la Llei 26/2007, que contempla el transport marítim, entre d'altres, com a supòsit d'activitat contaminant i perjudicial pel Medi Ambient. El Reial Decret 210/2004 estableix la normativa específica del trànsit marítim i la sotmet a diversos convenis internacionals.

També són d'aplicació, de nou la llei 42/2007, de Patrimoni Natural i Biodiversitat, en els supòsits que l'activitat afecti zones protegides, especialment àrees marines, la Llei 21/2013, d'Avaluació Ambiental, que deroga les lleis 1/2008 i 6/2009 i sotmet el refinament de petroli a l'avaluació d'impacte ambiental; i la Llei 27/2006, pel que fa a la informació, participació i accés a la justícia dels aspectes ambientals de les activitats.

En aquest cas, les comunitats autònomes tenen competència per legislar sobre activitats molestes i insalubres. Així doncs, d'una banda, hi ha la Llei 16/2006, de 17 d'octubre, de règim jurídic de les llicències integrades d'activitat de les Illes Balears, i a València el Decret 54/1990, de 26 de març, del Consell de la Generalitat Valenciana, pel qual s'aprova el nomenclàtor d'activitats molestes, insalubres, nocives i perilloses, en compliment del que estableix l'article 1r de la Llei 3/1989, de 2 de maig, sobre activitats qualificades.

2.3. Estudi del supòsit concret d'Eivissa. Estat de la qüestió i lleis aplicables.

En recopilació, la informació de la que es disposa actualment és la següent:

El document que va iniciar el procediment públic a instància de Capricorn Spain Limited va ser la Resolució de la Direcció General de Política Energètica i Mines publicada al BOE del 20 de Setembre de 2008, per la que es publicaven les sol·licituds dels permisos d'investigació d'hidrocarburs denominats “Alta Mar 1” i “Alta Mar 2”, sol·licitades el 15 de juliol i resoltes el 29 d'agost del mateix any.

El permís d'investigació es va concedir mitjançant el Reial Decret 1774/2010, de 23 de desembre, publicat al BOE del 22 de gener de 2011. En aquest document es delimiten les zones a investigar, els treballs mínims a realitzar durant els 6 primers anys i les mesures de protecció mediambiental, entre d'altres extrems. El Reial Decret es va corregir al BOE del 3 de febrer de 2011, per un error en l'anotació de les coordenades.

Posteriorment, el 14 de desembre del mateix any, l'empresa Medoïl va transmetre la totalitat dels seus permisos d'investigació a Capricorn Spain Limited, mitjançant l'Ordre ITC/3599/2011, publicada al BOE del 2 de gener de 2012. L'empresa va renunciar a un dels permisos que havia adquirit el 3 de gener de 2013 (Albufera), per la qual cosa en conserva quatre en total.

Pel que fa a la reacció institucional, la situació es va denunciar a la Comissió Europea mitjançant les preguntes dels Eurodiputats Raül Romeva (ICV) i Rosa Estaràs (PP), el 6 de juny i el 6 de novembre de 2013, respectivament.

L'últim tràmit que es va publicar va ser l'Anunci de l'Àrea d'Indústria i Energia de la Delegació del Govern a València al BOE del 14 de Desembre de 2013, pel qual se sotmetia a informació pública l'estudi d'impacte ambiental del projecte denominat “Campaña de Adquisición Sísmica 3D en los permisos B, G, AM-1 y AM-2 en el Golfo de Valencia”. Aquest és el nom que ha rebut el projecte que l'empresa ha considerat necessari realitzar per ampliar el seu coneixement de les zones afectades, dins de les seves facultats en tenir atorgat un permís d'investigació. L'anunci expressa la possibilitat de realitzar al·legacions en 30 dies des de la seva publicació a diverses direccions situades a la Comunitat Autònoma de València i a la de les Illes Balears.

La Comissió Europea va iniciar una investigació al febrer de 2014 per determinar si les prospeccions compleixen els requisits de legalitat especialment pel que fa als criteris mediambientals.

2.4 Crítica sobre la idoneïtat del procediment

Espanya disposa de 8 unitats de producció d'hidrocarburs, cadascuna dividida en múltiples instal·lacions d'extracció i refinament, especialment amb l'entrada en funcionament durant el darrer any dels pous Montanazo D-5 i Lubina-1, a la costa de Tarragona, zona que és la màxima productora de petroli i que compta amb un total de 6 pous a la plataforma Casablanca.

Tenint en compte que l'estat espanyol importa el 99% del petroli que consumeix, la polèmica del projecte rau en una rigidesa a l'hora de fer variar el model energètic vigent i la distribució dels recursos econòmics pel que fa a importacions i exportacions. Si les operacions a les Illes Canàries i a les Illes Balears continuen prosperant, es podria reduir fins a un 10% la importació dels hidrocarburs, però es seguiria sense revisar el mètode habitual de procedir, obstaculitzant o obviant l'auto abastiment i deixant una empremta ecològica encara major, causada per la incoherència d'exportar la matèria que malauradament és necessària al propi territori, sota la justificació del benefici econòmic.

Cal considerar les al·legacions fetes per diverses entitats que es consideraven perjudicades, com la Pimeef, que, com ja s'ha citat, denunciava el risc dels recursos hídrics d'Eivissa i Formentera; o el Govern de les Illes Balears, que va emetre una proposta detallada en la qual conclouia que efectivament existia un impacte significatiu per part del projecte i que els danys no podien ser evitats mitjançant les mesures proposades pel promotor, ni evitats modificant el projecte¹⁷.

Per altra banda, també existeix una Moció de l'UPCM (Unió d'es Poble de Ciutadella de Mallorca), que sol·licita l'avaluació negativa de l'informe d'impacte ambiental, ja que aquest no analitza ni valora les fases posteriors a les de la prospecció sísmica, cosa que suposa una fragmentació del projecte que comporta que tota una sèrie d'impactes

¹⁷ Propuesta que formula la consejera ejecutiva del departamento de movilidad, interior y medio ambiente al consejo ejecutivo en relación a la consulta sobre decisión de evaluación de impacto ambiental relativa al proyecto “campana de adquisición sísmica 3d en los permisos b, g, am-1 y am-2 en el golfo de valencia. Departament de Mobilitat, Interior i Medi Ambient del Consell d'Eivissa.

ambientals i econòmics siguin infravalorats, fent un llistat de tot allò que el projecte omet¹⁸.

Finalment, el document de Greenpeace, emès sota el nom de “Butlletí Oficial de Greenpeace, número 1”, resulta un informe rigorós, profund i extens de l’anàlisi de la situació i les raons per les quals s’hauria d’avaluar negativament l’estudi d’impacte ambiental, ampliant la informació i la recerca realitzada pels documents anteriors i oferint un llistat exhaustiu de flora i fauna afectades així com d’irregularitats procedimentals¹⁹.

Per això, i davant de les constants i reiterades al·legacions del Govern de les Illes Balears de rebuig total i unànime al projecte, hauria de considerar-se innecessari, ja que perpetua el model vigent d’incoherència entre el flux d’energia i matèria, entre les importacions i les exportacions, és un supòsit d’injustícia vers el medi ambient i reproduïx la tradició d’infravaloració i esclavitud dels recursos naturals.

¹⁸ Moció d’UPCM (Unió d’es poble de Ciutadella de Mallorca) per l’avaluació d’impacte ambiental negativa en diverses activitats d’exploració d’hidrocarburs properes a les Illes Balears. Extret del web d’UPCM (upcmciutadella.com).

¹⁹ “Boletín Oficial de Greenpeace, Número 1”. Resolución de 18 de noviembre de 2014, de la Secretaría de Estado de Medio Ambiente del Ministerio de Alimentación, Agricultura y Medio Ambiente, por la que se formula declaración de impacto ambiental del proyecto denominado "Campaña de Adquisición Sísmica 3D en los permisos B, G, AM-1 y AM-2 en el Golfo de Valencia", promovido por la compañía petrolera Capricorn Spain Limited. Recuperat del web Greenpeace.org.

3. PROPOSTES TEÒRIQUES ALTERNATIVES

3.1. Anàlisi de la indústria energètica a l'estat espanyol

El consum d'energia primària²⁰ a l'estat espanyol durant l'any 2012, en d'últim recull disponible que ha publicat la Secretaria d'Estat d'Energia, va ser de 128870 Ktep (kilotones equivalents de petroli), continuant la tendència al descens des de 2010. El consum d'energia final, segons el tipus d'energia, correspon a aquests percentatges: l'energia derivada de productes petrolífers va suposar un 51'3% del consum; l'energia elèctrica un 23'1%; el gas un 16'9%; les energies renovables un 7%; el carbó un 1.4% i finalment els gasos derivats del carbó un 0'3%.

Per altra banda, la producció interior d'energia primària va ser de 33359 Ktep., de les quals el 48% correspon a energia nuclear; el 19'7% a geotèrmica, eòlica i solar; el 19% a aquella provinent de biomassa, biocarburants i residus; el 7'4% a la del carbó; el 5'3% a la hidràulica, el 0'4% a aquella provinent del petroli i el 0'2% restant a aquella provinent del gas natural.

Durant el mateix any 2012 la producció nacional de petroli va ser de 139000 Tm (tones mètriques), l'equivalent aproximat a un milió de barrils. D'aquesta quantitat, se'n va exportar 0'57 milions de tones, mentre que la importació va ser de 58'6 milions de tones, principalment d'Aràbia Saudita, Mèxic, Nigèria i Rússia.

Com es pot veure, la importació es realitza sobre tot de països que figuren en els primers deu importadors mundials de petroli²¹. Les característiques comunes que tenen són sistemes amb un elevat i creixent coeficient de desigualtat, social i econòmica, a la majoria dels quals la classe mitjana pràcticament ha desaparegut, i les polítiques econòmiques són d'acumulació de capital i d'explotació de recursos naturals no renovables, amb programes de protecció del medi ambient poc rellevants o inexistents.

Pel que fa a les energies renovables, la seva producció i consum va rebre un impuls durant l'any 2012 que es va mantenir fins el 2013, quan la producció d'electricitat a partir d'energia eòlica va arribar a superar aquella produïda a partir d'energia nuclear, amb un 21'1% del total de la cobertura de la demanda energètica a la península²². Al mes d'abril del mateix any, les fonts

²⁰ Dades extretes de “La Energía en España 2012” (Secretaría de estado de energía, Ministerio de Industria, Energía y Turismo, Gobierno de España, 2012)

²¹ Informació extreta del web d'Indexmundi (indexmundi.com).

²² La energía eólica, líder anual en producción de electricidad en España (24.12.2013) (lavanguardia.com).

d'energia renovables van assolir el rècord del 54% respecte del total de producció d'energia a l'estat²³.

3.2. Introducció de nous models energètics, econòmics i socials

En el context econòmic en el que ens trobem, estem assistint a una crisi de l'estat del benestar que està afectant tot allò que porta aparellat, de forma inevitable: el tractament de les polítiques socials, la inversió en nous models energètics i el qüestionament del funcionament de l'economia. Aquests tres pilars sostenen l'estat social enunciat ja a la Constitució Espanyola de 1978, però la seva formulació esdevingut manifestament obsoleta.

Les polítiques energètiques, econòmiques i socials estan interrelacionades estretament, i és per això que el desequilibri d'una d'elles comporta la desestabilització de les altres. En el cas que estem vivint, va ser el model econòmic el qual va iniciar el seu declivi de forma notable a partir de l'any 2008. Es va fer palès el risc de considerar l'acumulació de capital com a valor fonamental del sistema per tal d'establir un sistema comparatiu entre països amb unes demandes de competitivitat cada cop més elevades, de manera que es van començar a comprometre els recursos que cada estat podia dedicar a la política interior.

Al marge de la crítica del marc polític de l'estat espanyol fins l'actualitat, el compromís i fins i tot l'obligació de creixement econòmic ha suposat una major pressió sobre els recursos energètics, especialment hidrocarburs, augmentant el desnivell preexistent en termes d'agressió al medi ambient. En un context de crisi, les polítiques ambientals són l'últim aspecte a desenvolupar per què no reporten cap benefici econòmic, cosa que perjudica seriosament i de forma potencial la qualitat de vida de tots els ecosistemes arreu del territori nacional a curt i llarg termini, de maneres que els recursos econòmics i la inversió en ciència i tecnologia probablement no podran reparar.

Per últim, la crisi econòmica ha evidenciat també la poca efectivitat del model social proposat pel que fa a representació política i democràcia. La desconexió entre el ciutadà i l'esfera política és cada cop més gran, i una gran part de la població no se sent identificada amb el govern que ha estat elegit per mitjans representatius teòricament funcionals. Això, juntament amb el canvi dràstic en inversió de les prestacions de l'estat, especialment de la Seguretat Social, i el fet que els ciutadans hagin hagut de canviar els seus hàbits de consum, fa que augmenti la sensació de malestar generalitzat i que es faci encara més clar que el concepte

²³ Rècord històric: el 54% de la electricidad en abril fue renovable (30.04.2013). (energias-renovables.com).

constitucional d'estat de benestar té febleses i cal un nou model per evitar el creixement cada cop més accelerat de la desigualtat social i la corrupció política.

I, el més important, el model actual reposa sobre recursos naturals que tard o d'hora s'acabaran.

Per tant, es poden adoptar tres postures davant aquesta necessitat de canvi. La primera és la introducció de correccions al model actual, petits canvis tècnics al sistema. La segona és el canvi de model de vida, sense qüestionar el consum, ni com es reparteixen els recursos, ni en quines quantitats. Finalment, la tercera postura correspon en abolir la ideologia subjacent a les altres dues i preocupar-se per la disponibilitat de recursos i la distribució d'aquests.

Davant aquest ventall d'opcions, cal plantejar-se la posició davant el model de “desenvolupament sostenible” per adaptar-ne una o una altra. Aquest concepte reuneix una part de creixement econòmic, una part de protecció del Medi Ambient i una part de justícia social, però cal justificar que els tres components siguin compatibles entre sí. És una expressió molt esgrimida pel legislador estatal tant en normativa energètica com en normativa ambiental, ja que és polivalent, no suposa cap obligació de canvi de sistema i satisfà les línies generals imposades per la Unió Europea, però no està concretada de forma teòrica a cap disposició vinculant.

Un dels altres conceptes sobre els que cal desenvolupar una posició és el de “rendibilitat”. Un recurs és rendible si aporta beneficis respecte del seu aprofitament, però estrictament en un context econòmic, tal i com s'entén a la cultura hegemònica a occident. En d'altres contextos, especialment en el social, sovint comporta pèrdues, sovint en casos on la cosa aprofitada es tractava d'un bé amb valor cultural; o en l'ambiental, on des dels paràmetres de contaminació terrestre i atmosfèrica no existeix la rendibilitat. Per tant, caldria desenvolupar una pràctica basada en la teoria que la sostenibilitat té altres vessants, especialment l'ambiental i la social, per tal d'equilibrar les conseqüències i la rendibilitat de les activitats entre els tres aspectes, i no només amb l'avaluació econòmica.

3.3. Propostes per protegir l'indret

La proposta principal, atenent la fase en la que es troba Capricorn Spain Limited, és la d'emissió d'una declaració d'impacte ambiental negativa o desfavorable, ja que impedeix l'atorgament de l'autorització o concessió concreta²⁴. Això es pot basar en els següents motius, atenent criteris exposats per la proposta d'avaluació d'impacte ambiental redactada per Greenpeace²⁵:

²⁴ STSJ Catalunya 5387/2014, base de dades del CENDOJ.

²⁵ “Boletín Oficial de Greenpeace, número 1”, pàgines 79 a 82.

1. No hi ha hagut una avaluació ambiental estratègica de les fases derivades dels programes aprovats en concedir-se els permisos d'investigació mitjançant el Reial Decret 1774/2010.
2. Vulneració de la Directiva 2001/42/CE del Parlament i del Consell per l'avaluació dels efectes de determinats plans i programes al medi ambient; i de la Llei 9/2006, homònima, ja que no se li ha aplicat.
3. No s'ha realitzat la valoració d'impactes acumulatius derivats d'altres programes i projectes ja anunciats²⁶. En concórrer al mateix espai territorial diferents projectes que afecten les mateixes variables ambientals és necessari que s'avaluïn de forma conjunta.
4. Hi ha hagut, generalitzadament, omissions i inexactituds pel que fa a la descripció de variables ambientals, socials i econòmiques, de forma que es vicia el resultat de l'avaluació dels impactes potencials i vulnera la Llei 42/2007 (article 45) i el Reial Decret 1/2008 (disposició addicional segona, article 7), per no complir el contingut mínim exigít, així com de la Directiva 92/43/CEE, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i la flora i fauna silvestres i de la Directiva 2009/147/CE del Parlament Europeu i del Consell, relativa a la conservació de les aus silvestres,
5. S'ha omès la valoració d'impactes de zones protegides i en vies de protecció de les illes Pitiüses, la Comunitat Valenciana i el Golf de València (ZEPAs - zonas de especial protección para las aves, LICs –lugares de importancia comunitaria, Reserves i Parcs Naturals integrats a la xarxa Natura 2000).
6. L'execució del projecte representa un impacte directe i greu sobre nombroses variables ambientals i pesqueres.
7. Aplicació incorrecta de l'article 3 de la Directiva 2011/92 que estableix la necessitat d'identificar, descriure i avaluar de forma apropiada els efectes directes i indirectes d'un projecte amb els factors indicats als articles 4 a 12.
8. No s'ha tingut en compte, en la realització del projecte, el conflicte socioambiental generat, que s'ha traduït en la presentació de més de 10000 al·legacions individuals i en l'adopció unànime de diverses resolucions al Parlament Balear i altres fòrums de referència (associacions, organitzacions no governamentals).

²⁶ Campaña sísmica en aéreas libres del golfo de León, frente a las costas de Cataluña y Baleares”, “Adquisición sísmica del área de Casablanca, frente a las costas de Tarragona”, “ampliación de Casablanca” y “Campaña sísmica 2D en áreas libres del Mediterráneo noroccidental-mar balear”.

4. CONSIDERACIONS FINALS

L'objectiu d'aquest treball és, com ja explico a la introducció, fer una petita denúncia particular respecte les actituds socials i activitats econòmiques assumides com a acceptables i regularitzades legalment, aprofundint en el procediment per treure a la llum aquelles parts que normalment no s'informen a la societat, o que no tenen massa publicitat per tal de protegir l'interès i l'objectiu de l'empresa.

Rebutjo completament la utilització de recursos petrolífers per a la producció d'energia, en totes les fases del projecte fins la instal·lació efectiva de la maquinària extractiva. La filosofia imperant durant el fenomen de la industrialització a occident va ser la d'aprofitar tot allò que es podia extreure de la natura, sense reparar en el respecte o en l'espoli, o en l'esgotament de la font, i això ha perdurat fins als nostres dies, de forma que és una actitud generalment acceptada a la societat, fins i tot una activitat econòmica habitual i plausible, i, a més, rendible econòmicament.

La construcció, manteniment, transport, i altres activitats industrials necessàries per a l'obtenció d'energia d'una matèria prima suposen, ja per si mateixes, un nivell de contaminació i toxicitat i empremta ecològica molt important, deixant de banda aquell propi de l'hidrocarbur un cop utilitzat.

En segon terme, en una anàlisi crítica de la política de Cairn Energy i del seu compromís ambiental, es desprèn que els seus objectius són clarament els de benefici econòmic, especialment analitzant la presentació disponible al seu web, on l'únic moment que es parla de protecció del medi ambient és per fer referència al manteniment d'espais turístics i d'especial interès paisatgístic, és a dir, de la conservació de la natura exclusivament per a satisfer una necessitat estètica, sense entrar a valorar la importància vital dels recursos naturals pel manteniment de la vida, globalment considerada.

Com deriva de la multitud de queixes individuals (més de 100000, com s'ha vist amb anterioritat) formulades davant el projecte de Capricorn Spain Limited, la població comença a ser conscient de la importància de conservar, propiciar el creixement i tenir cura de l'entorn natural que l'envolta. Això es tradueix en un escenari amb dos bàndols, l'executiu-legislatiu, i el dels ciutadans, com en tants aspectes en el context social actual. Evidencia una distància enorme entre allò que es decideix i allò que realment es vol en una circumscripció determinada, cosa que personalment em fa pensar que el model de repartiment de competències estatal no funciona per massa poc concret i que s'hauria de replantejar, acompanyant-lo d'una reforma en l'organització política de l'estat espanyol i una impugnació de la supremacia del mercat d'acumulació de capital.

Pel que fa a la normativa ambiental, aquesta és encara fragmentada, dispersa i difícil d'integrar a un sistema administratiu com és el propi, que no està preparat per rebre-la i molt sovint li és més beneficiós ignorar-la. Això m'ha suposat molta dificultat a l'hora d'entendre la teoria i de fer el recull de normes que havia d'aplicar al cas. Considero que l'estadi en el qual es troba la regulació és un punt necessari pel qual ha de passar per continuar evolucionant, però no satisfà de moment els objectius que considero necessaris per, com a poc, aturar el procés creixent de destrucció i violència cap al medi ambient. No obstant, el canvi de paradigma requeriria una unanimitat a nivell d'Europa, amb la dificultat afegida que això comporta.

Com hem anat veient, hi ha diverses crítiques a fer a la legislació que s'ha aplicat al cas, la primera de les quals és considerar que l'extracció d'hidrocarburs no es considera una activitat contaminant en sí mateixa, i per tant no és un supòsit de responsabilitat contemplat a la llei 16/2002, de Prevenció i Control Integrats de la Contaminació, que només comprèn el refinament d'aquests productes i n'exclou expressament les activitats extractives. Això suposa que no entra en joc la llei 26/2007, de Responsabilitat Mediambiental pel risc de contaminació, només en cas d'accident greu, per la qual cosa no s'aplica la vessant preventiva d'aquesta llei.

El segon fet rellevant a criticar és la inexistència d'una planificació en matèria d'hidrocarburs per part del Govern, en primer lloc, per què condiciona el Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme a actuar de forma incoherent i arbitrària, ja que, en no haver-hi pla, cada sol·licitud es resoldrà conforme les circumstàncies en cada cas, i no seguint unes directrius marcades i aprovades pel Consell de Ministres, menyscabant indirectament el principi de sobirania popular; i en segon lloc per què no permet que la llei 9/2006, sobre avaluació dels efectes de determinats plans i programes al Medi Ambient, pugui ser utilitzada per reforçar la protecció d'aquest últim, de forma que els condicionants normatius de caire ambiental queden reduïts a l'àmbit d'aplicació de la llei 1/2008, d'Impacte Ambiental o la posterior 21/2013, que la deroga.

Finalment, és remarcable l'omissió durant el tràmit d'avaluació d'impacte ambiental de les zones protegides i en vies de protecció que afecten ambdues Comunitats Autònomes, ja que la Llei 42/2007 determina que els òrgans competents en cada cas hauran de garantir que no existeixi una disminució o menyscabament de l'estat dels hàbitats protegits, la qual cosa suposa una infracció notable de la normativa estatal.

La meua postura respecte el model d'organització social al qual hauríem de tendir està fortament influïda per filosofies i mètodes orientals, i suposa pràcticament la inversió de l'*status quo*, partint des del foment de l'individu respectuós amb si mateix i amb la natura fins a l'organització social, al detall, en circumscripcions delimitades i coherents en termes de fluxos de matèria i energia.

D'aquesta manera, considero urgent i necessari col·locar les polítiques ambientals al centre del diàleg parlamentari, i deixar de tractar-les com a complements. Aposto pel model de justícia ambiental, deixant de banda el desenvolupament sostenible, per seguir el camí que han obert països com l'Equador, que en la seva darrera reforma constitucional va optar per atorgar drets a la natura, i progressar dins aquesta línia fins que el sistema de drets contemporani ja no sigui necessari i s'aconsegueixi reduir o eliminar, en el millor dels casos, l'empremta ecològica a la mare terra que, en definitiva, és qui ens ha donat la vida.

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia

Lozano Cutanda, Blanca; Alli Turrillas, Juan-Cruz. *Administración y Legislación Ambiental: Manual y Materiales Complementarios*. 6a edició. Madrid: Dykinson, 2011. 978-84-9982-778-0.

Pino Miklavec, Noemí. *La perspectiva Ambiental en la Regulación de los Productos Petrolíferos*. 1a edició. Navarra: Aranzadi, 2006. Revista Aranzadi de Derecho Ambiental. Monografía; 10. 84-8355-048-2.

Alonso, Agustín; Avedillo, Milagros; Ferreiro, Monica; et al. *Modelos Energéticos para España: Necesidades y calidad de vida*. Fundación Alfonso Martín Escudero. 1a edició. Madrid: Grupo Mundi-Prensa, 2004. 84-8476-206-8.

Jaria i Manzano, Jordi; González Bondia, Alfonso; Borràs Pentinat, Susana; et al. *Acceso a la información, participación pública y acceso a la justicia en materia de medio ambiente : diez años del Convenio de Aarhus*. Antoni Pigrau Solé (Director). 1a edició. Barcelona: Atelier, 2008. 9788496758803.

Forès, Laia; Torres, Quim. “Brussel·les investiga les prospeccions petrolíferes a Eivissa: La CE tem l’impacte mediambiental del projecte i ja s’ha posat en contacte amb el govern espanyol.” Diari ARA. Dimecres, 12 de Febrer del 2014: pàgines 04 i 05.

“Boletín Oficial de Greenpeace, número 1”. *Resolución de 18 de noviembre de 2014, de la Secretaría de Estado de Medio Ambiente del Ministerio de Alimentación, Agricultura y Medio Ambiente, por la que se formula declaración de impacto ambiental del proyecto denominado "Campaña de Adquisición Sísmica 3D en los permisos B, G, AM-1 y AM-2 en el Golfo de Valencia", promovido por la compañía petrolera Capricorn Spain Limited*.

Webgrafia

Enllaços:

Greenpeace:

<http://www.greenpeace.org/espana/es/Que-puedes-hacer-tu/Ser-ciberactivista/no-prospecciones-petroleo-es/?gclid=CPjls9S26L0CFQ7MtAod-lAAAw>

Una plataforma petrolífera por dentro:

<http://www.canarias7.es/multimedia/galeria.cfm?id=7978&n=2>

Plataformes petrolíferes (Oil Rigs): http://www.solarnavigator.net/oil_rigs.htm

EPA (Environmental Protection Agency): <http://www.epa.gov/cleanenergy/energy-and-you/affect/oil.html>

Oil Rig Disasters: http://home.versatel.nl/the_sims/rig/index.htm

Aliança Mar Blava: <http://alianzamarblava.org/es/petroleo/situacion-actual/>

Unió d'es poble de Ciutadella de Mallorca: <http://www.upcmciutadella.com/>

Producció de petroli per països: <http://www.indexmundi.com/g/r.aspx?v=88>

Notícies:

Récord històric: el 54% de la electricitat en abril fue renovable (30.04.2013):

<http://www.energias-renovables.com/articulo/record-historico-el-54-de-la-electricidad-20130430>

Ecologistas en Acción alega al proyecto de Cairn Energy (13.02.2014):

<http://www.diariodeibiza.es/pitiuses-balears/2014/02/13/ecologistas-accion-alega-proyecto-cairn-energy/674817.html>

La energía eólica, líder anual en producción de electricidad en España (24.12.2013):

<http://www.lavanguardia.com/natural/energia/20131224/54398546670/energia-eolica-lider-anual-produccion-electricidad-espana.html>

La Pimeef alerta de riesgo sísmico y de desabastecimiento de agua potable (13.02.2014):

<http://www.diariodeibiza.es/pitiuses-balears/2014/02/13/pimeef-alerta-riesgo-sismico-desabastecimiento/674816.html>

Per a més informació

“La Energía en España 2012” (Secretaría de estado de energía, Ministerio de Industria, Energía y Turismo, Gobierno de España, 2012):

http://www.minetur.gob.es/energia/es-ES/Documents/Energia_en_Espana.pdf

Institut Català d'Energia; Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya; Repsol YPF. *El Petroli, Recorregut de l'Energia*. 1a edició, 2001.

<http://www20.gencat.cat/docs/icaen/Migracio%20automatica/Documents/El%20gestor%20energetic/Arxiu/petroli.pdf>

Freire, Juan; Labarta, Uxio. *El Prestige: Impactos sobre los recursos y ecosistemas marinos. La Huella del Fuel. Ensayos sobre el “Prestige”*. Ed. Fundación Santiago Rey Fernández-Latorre (A Coruña), 2003.

http://www.udc.gal/dep/bave/jfreire/pdf_research/Impacto_recursos_ecosistemas%20%28La%20Huella%20del%20Fuel%202003%29.pdf

Documento Ambiental para la Campaña de Adquisición Sísmica 3D en los Permisos B, G, AM-1 y AM-2 en el Golfo de Valencia Preparado para Capricorn Spain Limited (CSL) ERM Iberia, S.A. Febrero de 2012:

http://ciutadansdeuropa.files.wordpress.com/2013/10/documento-ambiental-adquisic3b3n-sc3adsmica_csl.pdf

Propuesta que formula la consejera ejecutiva del departamento de movilidad, interior y medio ambiente al consejo ejecutivo en relación a la consulta sobre decisión de evaluación de impacto ambiental relativa al proyecto “campaña de adquisición sísmica 3d en los permisos b, g, am-1 y am-2 en el golfo de valencia. Departament de Mobilitat, Interior i Medi Ambient del Consell d’Eivissa:

http://estatico.vozpopuli.com/upload/Esther_Arroyo/alegaciones-del-consejo-de-ibiza.pdf

Capricorn Spain Limited. Permisos de Investigación de hidrocarburos Benifayó, Gandía, Alta Mar 1 y Alta Mar 2. Documento técnico, programa de adquisición sísmica 3d:

http://alianzamarblava.org/wp-content/uploads/2013/12/Documento-T%C3%A9cnico-CSL_Programa-de-Adquisici%C3%B3n-S%C3%ADsmica-3D.-Permisos-BG-AM12.pdf

Cairn in Spain 2014:

http://www.cairnenergy.com/assets/files/cms/CRNP_21175_Cairn_in_Spain_Brochure_ENG_AW1.pdf